

C/2024/4061

12.7.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie obrony demokracji

(COM(2023) 630 final)

Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenia (UE) nr 1024/2012 i (UE) 2018/1724 w odniesieniu do niektórych wymogów określonych w dyrektywie (UE) XXXX/XXXX

(COM(2023) 636 final)

Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej zharmonizowane wymogi na rynku wewnętrznym dotyczące przejrzystości reprezentacji interesów w imieniu państw trzecich oraz zmieniającej dyrektywę (UE) 2019/1937

(COM(2023) 637 final)

(C/2024/4061)

Sprawozdawca: **Christian MOOS**

Współsprawozdawca: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 25.1.2024 Rada Unii Europejskiej, 24.1.2024
Podstawa prawna	Art. 114 i 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	12.4.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	24.4.2024
Sesja plenarna nr	587
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	206/1/7

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Demokracja liberalna w Europie jest przedmiotem ataków zarówno ze strony państw trzecich, jak i w obrębie Unii Europejskiej (UE). W ciągu ostatnich lat poczyniono znaczne postępy na drodze do uodpornienia demokracji europejskiej na te zagrożenia. Należy jednak zrobić znacznie więcej, aby chronić UE, jej demokratyczne zasady i zwłaszcza nadchodzące wybory europejskie ⁽¹⁾.

1.2. Zorganizowane społeczeństwo obywatelskie, obywatelki, obywatele i partnerzy społeczni odgrywają pierwszoplanową rolę w ochronie i zapewnianiu demokracji europejskiej. Należy zatem zwiększać ich udział w polityce na szczeblu europejskim i krajowym. Zakres podejmowanych w tym celu działań powinien jednak wykraczać poza wnioski Komisji zgodnie z zaleceniami zawartymi w niniejszej opinii.

1.3. Dlatego też godny ubolewania jest fakt, że pakiet na rzecz obrony demokracji został zaproponowany o wiele za późno, aby zapewnić właściwe wdrożenie przed wyborami europejskimi w 2024 r., i nie uwzględnia on sugestii EKES-u dotyczących europejskiego planu działania na rzecz demokracji ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Pod słowem „demokracja” EKES rozumie zawsze „demokrację liberalną”.

⁽²⁾ Dz.U. C 341 z 24.8.2021, s. 56.

1.4. Ingerencja zagraniczna w procesy demokratyczne w UE stanowi realne zagrożenie dla demokracji europejskiej i należy je powstrzymać. Dlatego też Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) w pełni popiera cele proponowanej dyrektywy, lecz stanowczo się nie zgadza z proponowanymi środkami. Aby uniknąć zakłóceń na rynku i fragmentacji regulacyjnej, wzywa do przyjęcia kompleksowego podejścia na szczeblu UE, które nie wiąże się z dodatkowymi kosztami ani ryzykiem i nie stygmatyzuje dostawców usług reprezentacji interesów, nie zmniejsza przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w UE, nie ogranicza zakresu istniejących rejestrów służących przejrzystości na szczeblu krajowym ani nie podważa wiarygodności UE jako podmiotu międzynarodowego.

1.5. Takie kompleksowe podejście na szczeblu UE, mające na celu powstrzymanie ingerencji zagranicznej w procesy demokratyczne UE, musi być jasne i łatwe do zastosowania dla wszystkich podmiotów podlegających przepisom, w tym osób fizycznych, małych organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw. Przede wszystkim w przepisach należy jasno zdefiniować zastosowane terminy, zwłaszcza „działanie polegające na reprezentacji interesów”, zapewnić jasne kryteria oceny, które podmioty zagraniczne podlegają przepisom, uwzględnić wszystkich podwykonawców w UE oraz wyeliminować istniejące luki w odniesieniu do konkretnych form finansowania.

1.6. Komitet nie dostrzega wystarczających postępów we wzmacnianiu europejskiego wymiaru wyborów europejskich, w związku z czym wzywa do uczynienia procesu wyborczego w pełni dostępnym dla wszystkich obywateli i obywateli UE z niepełnosprawnościami oraz bardziej włączającym i odpornym poprzez harmonizację procesu wyborczego we wszystkich państwach członkowskich. Pierwszym krokiem może być przyjęcie niedawnych reform europejskiego prawa wyborczego, zwiększenie inwestycji w edukację polityczną, podnoszenie świadomości na temat kolejnych wyborów europejskich oraz ułatwienie integracji politycznej wszystkich mieszkańców UE.

1.7. EKES apeluje o wzmocnienie na szczeblu europejskim i krajowym demokracji uczestniczącej i innowacyjnych form zaangażowania obywatelskiego, które stanowią uzupełnienie demokracji przedstawicielskiej. Takie nowe możliwości udziału w życiu politycznym muszą być łatwo zrozumiałe i sprzyjać włączeniu społecznemu, a także nie mogą wykluczać obywateli – szczególnie grup w najbardziej niekorzystnej sytuacji – z powodu zbędnych progów. Ich potencjalny wpływ na prawodawstwo UE oraz ich ograniczenia w tym zakresie muszą być przejrzyste. Rozwiązaniem sprzyjającym postępowi jest propozycja dotycząca ogólnych ram skutecznego uczestnictwa na szczeblu krajowym oraz przekształcenia strony internetowej *Wyraż swoją opinię* w punkt kompleksowej obsługi dla aktywności obywatelskiej. Konieczne są jednak dalsze kroki, takie jak reforma europejskiej inicjatywy obywatelskiej (EIO) i ramy skutecznego uczestnictwa na szczeblu UE.

1.8. Najlepszym sposobem obrony demokracji jest ochrona podstawowych wartości i włączenie grup w niekorzystnej sytuacji.

2. Uwagi ogólne

2.1. Ze względu na napięcia geopolityczne i liczne kryzysy ukryta ingerencja zagraniczna jest coraz większym zagrożeniem dla procesów demokratycznych w Unii Europejskiej i liberalnej demokracji jako takiej.

2.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje postępy poczynione w ramach europejskiego planu działania na rzecz demokracji, mające na celu zwiększenie odporności demokracji europejskiej, i podkreśla kluczową rolę społeczeństwa obywatelskiego w zapewnianiu funkcjonowania demokracji i zwiększaniu jej odporności. Odnotowuje jednak, że główne sugestie zawarte w opinii EKES-u w sprawie europejskiego planu działania na rzecz demokracji nie zostały jeszcze wcielone w życie i apeluje, by to szybko uczyniono.

2.3. Komitet z zadowoleniem przyjmuje konkretne wysiłki podjęte w celu zwiększenia zaangażowania obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Jednak ponawia swój apel o dalsze rozwijanie na szczeblu UE ram dotyczących form dyskusji i strategii dialogu ze zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim (których wynikiem będzie plan działania) oraz o pogłębienie dialogu społecznego⁽³⁾.

2.4. Erozja demokracji ma także swoje korzenie w UE. Zagrożenie dla demokracji europejskich pochodzi nie tylko z zagranicy, lecz występuje również powszechnie w Unii i wymaga kompleksowego podejścia na szczeblu UE w celu ochrony demokracji europejskich przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

⁽³⁾ Dz.U. C, 2024/2481 z 23.4.2024, pkt 1.5, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj>.

2.5. UE poczyniła znaczne postępy w umacnianiu demokracji na szczeblu ponadnarodowym. Należy jednak pilnie podwoić wysiłki. Podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy wyrażono pewne obawy, które należy rozwiązać przed ewentualnym rozszerzeniem UE.

2.6. Wybory europejskie w 2024 r. będą papierkiem lakmusowym odporności europejskiej demokracji. EKES wzywa wszystkie podmioty krajowe i europejskie do zachowania legitymacji demokratycznej wszystkich instytucji oraz do obrony zasady, że demokracja i prawa podstawowe są wzajemnie od siebie zależnymi fundamentami UE i jej państw członkowskich.

3. Uwagi dotyczące dyrektywy ustanawiającej zharmonizowane wymogi w zakresie reprezentacji interesów w imieniu państw trzecich

3.1. Komitet w pełni popiera jedynie cel proponowanego prawodawstwa, którym jest zapewnienie przejrzystości reprezentacji interesów w imieniu państw trzecich w UE, lecz nie popiera dyrektywy, którą zaproponowano z myślą o osiągnięciu tego celu. W związku z tym apeluje o bardziej nadrzędne podejście, by stawić czoła palącemu problemowi ingerencji zagranicznej.

3.2. Obecnie piętnaście państw członkowskich UE prowadzi krajowe rejestry dostawców usług reprezentacji interesów, a pozostałe państwa członkowskie pracują nad nowymi przepisami. EKES wyraża zatem zaniepokojenie, że ta fragmentacja regulacyjna i proponowane przepisy mogą spowodować nowe zakłócenia i obciążyć dostawców usług reprezentacji interesów dodatkowymi kosztami.

3.3. Komitet podkreśla potrzebę walki z korupcją, aby stawić czoła nielegalnej ingerencji zewnętrznej i postuluje wzmocnienie Prokuratury Europejskiej oraz Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) w celu zapobiegania korupcji zagranicznej wśród europejskich decydentów oraz osób zaangażowanych w przygotowywanie decyzji.

3.4. EKES obawia się również, że przepisy proponowanej dyrektywy dotyczące harmonizacji w jej obecnym zakresie mogą ograniczyć zakres istniejących krajowych rejestrów służących przejrzystości, sprowadzając je do usług reprezentacji świadczonych w imieniu państwa trzeciego. Obecnie obejmują one wszystkie usługi reprezentacji interesów na rynku wewnętrznym.

3.5. EKES zgadza się z uwagami krytycznymi rządów krajowych w UE oraz głównych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego takich jak Społeczeństwo Obywatelskie Europy, które twierdzą, że proponowane przepisy mogą stygmatyzować usługodawców reprezentujących interesy w imieniu państw trzecich. Niesie to ze sobą ryzyko zmniejszenia przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w UE i podważenia wiarygodności UE jako międzynarodowego podmiotu krzewiącego wartości europejskie.

3.6. Komitet jest również głęboko zaniepokojony, że proponowane przepisy mogą wywierać niekorzystny wpływ na organizacje i wywoływać efekt mrozący działanie uczciwych podmiotów oraz ich prawo do ubiegania się o finansowanie w ramach wolności zrzeszania się.

3.7. W związku z tym EKES wzywa Komisję Europejską do sporządzenia nowego wniosku ustawodawczego przewidującego kompleksowe podejście na szczeblu UE, które zapobiegnie fragmentacji regulacyjnej i wyeliminuje zakłócenia na rynku wewnętrznym. Powinno ono zarazem przeciwdziałać stygmatyzacji oraz dodatkowym kosztom i ryzyku dla dostawców usług reprezentacji interesów, w tym przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych działających w różnych państwach członkowskich UE.

3.8. EKES uważa, że przepisy dotyczące wspólnych standardów przejrzystości i rozliczalności w zakresie reprezentacji interesów uzupełniałyby dyrektywę w sprawie zwalczania korupcji (*). Standardy przejrzystości i rozliczalności w zakresie reprezentacji interesów mogłyby pomóc w lepszym odróżnianiu legalnej działalności od nielegalnego wpływu oraz w rozpoznawaniu przypadków konfliktu interesów.

3.9. Takie podejście służyłoby celom określonym w proponowanej dyrektywie, minimalizując zarazem ryzyko stygmatyzacji podmiotów reprezentujących interesy w imieniu państw trzecich, lub mogłoby również służyć niektórym państwom trzecim za pretekst do przyjęcia bardziej restrykcyjnych przepisów dotyczących obcych wpływów, co mogłoby również ograniczać w nich działalność społeczeństwa obywatelskiego.

3.10. Wciąż niejasna jest definicja „działania polegającego na reprezentacji interesów”. Chociaż niektóre działania (np. związane z określeniem programu) nie są wyraźnie wymienione, nie jest jasne, czy uwzględniono inne działania, takie jak badania stosowane (które pomagają w zaleceniach dotyczących polityki). Taki brak jasnych definicji w całym dokumencie powoduje również niepewność w innych obszarach, takich jak działania związane z dialogiem obywatelskim.

3.11. Jeżeli Komisja zamierza kontynuować prace nad proponowaną dyrektywą zamiast nowego wniosku ustawodawczego zgodnego z postulatem Komitetu, EKES wzywa prawodawców do przedstawienia jaśniejszej definicji „działania polegającego na reprezentacji interesów”. Umożliwiłaby ona osobom fizycznym i mniejszym podmiotom prawnym zorientowanie się, czy ich działalność podlega tym przepisom, przy czym nie byłyby one zmuszone do przeprowadzenia uciążliwych konsultacji prawnych.

3.12. Komitet domaga się określenia jasnych kryteriów, które umożliwiłyby dostawcom usług reprezentacji interesów i ich podwykonawcom łatwą ocenę, czy działania podmiotu publicznego lub prywatnego, o którym mowa w art. 2 ust. 4 lit. b, można przypisać podmiotowi, o którym mowa w art. 2 ust. 4 lit. a).

3.13. EKES uważa, że należy jaśniej stwierdzić, że przepisom podlegają zarówno osoby fizyczne, jak i wszystkie podmioty prawne.

3.14. Komitet sądzi, że niebezpieczną luką jest to, że przepisy nie obejmują wsparcia instytucjonalnego i finansowania projektów dla organizacji, nawet jeśli środki te są faktycznie wykorzystywane na działania polegające na reprezentacji interesów. Zlikwidowanie luki wymaga rozwiązania, które nie będzie nadmiernym obciążeniem administracyjnym dla społeczeństwa obywatelskiego.

3.15. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że informacje, które zostaną opublikowane w rejestrze, dotyczące głównych dostawców usług reprezentacji interesów, będą zawierać pełne dane dotyczące wszystkich podwykonawców świadczących usługi reprezentacji interesów, w tym „opis działania polegającego na reprezentacji interesów i jego szacowany czas trwania”.

3.16. Termin usunięcia z rejestru dostawców usług reprezentacji interesów na rzecz państw trzecich w ciągu pięciu dni roboczych od powiadomienia, że nie kwalifikują się oni już jako podmioty zgodnie z art. 3 ust. 1, poważnie ogranicza możliwość publicznej kontroli ex post działalności w zakresie reprezentacji interesów. EKES proponuje zatem przechowywanie informacji o takich podmiotach w rejestrze przez co najmniej cztery lata od złożenia wniosku, przy czym należy wyraźnie wskazać datę zakończenia ostatniej działalności objętej zakresem rozporządzenia.

4. Uwagi do zalecenia w sprawie odpornych procesów wyborczych sprzyjających włączeniu społecznemu

4.1. EKES jest krytycznie nastawiony do publikacji zalecenia zaledwie sześć miesięcy przed kolejnymi wyborami europejskimi. Jest już za późno na to, aby wszyscy adresaci mogli zastosować się do przedstawionych zaleceń.

4.2. W związku z tym wzywa Parlament Europejski i Radę następnej kadencji do podjęcia bardziej wszechstronnej inicjatywy w celu dalszej harmonizacji procedur wyborów europejskich we wszystkich państwach członkowskich oraz kontynuacji inicjatywy na rzecz poprawy praw wyborczych przemierzających się obywatele UE z odpowiednio długim wyprzedzeniem przed wyborami do Parlamentu Europejskiego w 2029 r., biorąc pod uwagę to zalecenie, nadchodzące sprawozdanie Komisji w sprawie wyborów europejskich w 2024 r. oraz sprawozdanie na temat obywatelstwa UE w 2026 r.

(*) Dz.U. C, 2024/886 z 6.2.2024, pkt 5.2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/886/oj>.

4.3. EKES ubolewa, że od czasu przyjęcia w marcu 2019 r. raportu informacyjnego „Rzeczywiste prawa osób z niepełnosprawnościami do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego”⁽⁵⁾ oraz w grudniu 2020 r. – opinii „Zagwarantowanie rzeczywistych praw osób z niepełnosprawnościami do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego”⁽⁶⁾ nie zwiększono znacznie możliwości głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez osoby z niepełnosprawnościami. Z powodu barier prawnych lub technicznych tysiące osób we wszystkich państwach członkowskich UE nadal pozbawionych jest realnej możliwości głosowania. Komitet zwraca się ponownie do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej oraz państw członkowskich „o dokonanie pilnej zmiany Aktu wyborczego z 1976 r. (...), co pozwoli na wdrożenie w całej UE norm gwarantujących osobom z niepełnosprawnościami rzeczywiste prawo do głosowania”.

4.4. EKES przyjmuje do wiadomości, że więcej państw członkowskich obniżyło wiek uprawniający do głosowania do 16 lat. W związku z tym wzywa wszystkie państwa członkowskie do ujednolicenia wieku uprawniającego do głosowania w wyborach europejskich, aby zapewnić równy udział młodzieży na szczeblu UE.

4.5. Komitet podkreśla kapitalne znaczenie edukacji politycznej i umiejętności cyfrowych wszystkich osób w UE oraz ponawia propozycję utworzenia europejskiej agencji, która – dzięki programom edukacyjnym – poprawi umiejętności korzystania z mediów obywateli i obywateli UE⁽⁷⁾.

4.6. Zwraca uwagę, że nie we wszystkich państwach członkowskich gwarantuje się jeszcze uczciwe wybory⁽⁸⁾. W związku z tym wzywa wszystkie rządy krajowe do przestrzegania również standardów określonych w pkt 11 lit. b) zalecenia. Apeluje także do Komisji, aby w nadchodzącym sprawozdaniu na temat wyborów europejskich w 2024 r. oceniła ich przestrzeganie.

4.7. EKES jest zdania, że ponieważ za organizację wyborów europejskich odpowiadają władze krajowe, szkolenie obserwatorów wyborów powinno być wspólnym zadaniem zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim. Zapewnia to wyższy stopień niezależności obserwatorów, a także ogólnounijne standardy oceny.

4.8. EKES zwraca uwagę na potrzebę ochrony środowiska informacyjnego wokół wyborów, dostrzegając zarazem niebezpieczeństwo, że niektóre rządy mogą wykorzystać to jako pretekst do manipulowania debatami publicznymi i ograniczania uczciwej konkurencji wszystkich partii demokratycznych. Dlatego też podkreśla kapitalne znaczenie wolności i różnorodności mediów oraz społeczeństwa obywatelskiego w kontrolowaniu środowiska informacyjnego i uczciwej konkurencji wyborczej oraz ponawia swoje apele do wszystkich podmiotów demokratycznych o dalszą poprawę sytuacji w UE⁽⁹⁾.

4.9. Zaleca, aby finansowanie, o którym mowa w pkt. 28, pochodzące od obywateli państw trzecich lub podmiotów prawnych niezarejestrowanych w danym państwie członkowskim, było ograniczone do maksymalnej kwoty w skali roku i było w pełni przejrzyste.

4.10. EKES zobowiązuje się – wraz ze wszystkimi członkiniami i członkami – do podnoszenia świadomości na temat kolejnych wyborów europejskich i zwiększania frekwencji, ze szczególnym uwzględnieniem osób głosujących po raz pierwszy oraz grup niedostatecznie reprezentowanych w życiu politycznym.

4.11. Zaleca, aby znaki graficzne partii na szczeblu europejskim umieszczane były na kartach do głosowania, a partie polityczne zachęca się do ich dodawania do wszystkich materiałów reklamowych.

4.12. Aby wzmocnić europejski wymiar wyborów europejskich, EKES popiera reformę europejskiego prawa wyborczego przyjętą przez Parlament Europejski oraz wzywa Radę i wszystkie państwa członkowskie do przyjęcia tych reform.

⁽⁵⁾ Raport informacyjny EKES-u „Rzeczywiste prawa osób z niepełnosprawnościami do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego”: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/information-reports/real-right-persons-disabilities-vote-european-parliament-elections-information-report>.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 56 z 16.2.2021, s. 36.

⁽⁷⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zapewnienie wolności i pluralizmu mediów w Europie” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 517 z 22.12.2021, s. 9).

⁽⁸⁾ OBWE, Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka: Węgry. Wybory parlamentarne i referendum, 3 kwietnia 2022 r. Misja obserwacji wyborów ODIHR. Raport końcowy, Warszawa, 29 lipca 2023 r.

⁽⁹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zapewnienie wolności i pluralizmu mediów w Europie” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 517 z 22.12.2021, s. 9).

5. Uwagi dotyczące zaleceń w sprawie propagowania zaangażowania obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz ich skutecznego uczestnictwa

5.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje wysiłki na rzecz zwiększenia uczestnictwa obywateli, lecz przypomina, że ich reprezentacja za pośrednictwem organizacji społeczeństwa obywatelskiego ma pierwszoplanowe znaczenie dla wzmocnienia demokracji.

5.2. Komitet ponownie przywołuje swój pogląd, że „w centrum wszelkich rozważań na temat praw człowieka w kontekście demokratycznym muszą znajdować się oddolne ruchy oraz ludzie, którzy rzeczywiście doznali ubóstwa. Najlepszym sposobem obrony praw człowieka, zwłaszcza praw socjalnych, jest oddanie głosu w przestrzeni publicznej i debatach politycznych osobom w największym stopniu dotkniętym nierównościami, ubóstwem i wykluczeniem społecznym ⁽¹⁰⁾.”

5.3. Przypomina, że demokracja przedstawicielska i procesy wyborcze pozostają podstawą demokracji w UE i demokracji uczestniczącej oraz że innowacyjne formy zaangażowania obywatelskiego są uzupełnieniem środków umożliwiających pociągnięcie demokratycznie wybranych przedstawicieli do odpowiedzialności.

5.4. Z aprobatą przyjmuje zalecenie dla państw członkowskich, aby ustanowiły dostosowane krajowe ramy udziału obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które powinny obejmować cały cykl kształtowania polityki: od ustalenia programu po ocenę istniejących przepisów i inicjatyw politycznych.

5.5. Ubolewa, że komunikat w sprawie europejskiego planu działania na rzecz demokracji nie obejmuje środków mających na celu zwiększanie udziału obywateli i obywaterek oraz społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu UE, biorąc pod uwagę wyniki warsztatów zorganizowanych w następstwie sprawozdania za 2022 r. w sprawie wdrażania Karty praw podstawowych i dogłębną ocenę adekwatności istniejących mechanizmów, w tym EIO.

5.6. Podkreśla, że w niektórych państwach członkowskich adresaci zaleceń stanowią główne zagrożenie dla publicznej przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego i równego udziału w kształtowaniu polityki; niektóre rządy wykorzystują demokrację bezpośrednią do osłabienia demokracji europejskiej. W związku z tym Komisja musi kontynuować działania, aby bezpośrednio wzmocnić pozycję obywateli i obywaterek, w szczególności w ramach ich zbiorowego zaangażowania za pośrednictwem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i ruchów społecznych na rzecz obrony demokracji i ochrony przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego.

5.7. Uważa, że kluczowy jest niedyskryminacyjny dostęp do uczestnictwa, przy czym szczególnie nacisk należy położyć na prawa młodych obywateli, obywateli z niepełnosprawnościami i mniejszości. Aby zachęcić do szerokiego uczestnictwa, możliwości zaangażowania muszą być jak najprostsze i nie mogą obejmować progów uniemożliwiających obywatelom angażowanie się.

5.8. Podziela obawy dotyczące niektórych organizacji usiłujących podważać demokrację i ograniczać przestrzeń publiczną, a także wzywa do wprowadzenia na szczeblu krajowym środków mających na celu wykluczenie organizacji aktywnie walczących z demokracją i wartościami europejskimi z udziału w kształtowaniu polityki.

5.9. Apeluje o jasne określenie celów wszystkich instrumentów w ramach krajowych i odpowiednich mechanizmów informacji zwrotnej. Potencjalny wpływ instrumentów na kształtowanie polityki musi być przejrzysty, w przeciwnym razie obywatele jeszcze bardziej stracą zaufanie do demokracji, jeśli reakcje władz publicznych na ich wkład nie będą zgodne z oczekiwaniami obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

5.10. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do wzmocnienia dialogu ze zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim oraz roli społeczeństwa obywatelskiego w kształtowaniu polityki UE w uzupełnieniu forów deliberacyjnych.

5.11. Z zadowoleniem przyjmuje cel Komisji, którym jest przekształcenie strony internetowej *Wyraż swoją opinię* w punkt kompleksowej obsługi zaangażowania obywatelskiego i zwraca się do państw członkowskich o ustanowienie w ramach krajowych odpowiednich platform obejmujących możliwości uczestnictwa w internecie i poza nim.

⁽¹⁰⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Informowanie o prawach podstawowych i praworządności” (opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C 100 z 16.3.2023, s. 25).

5.12. EKES wzywa Komisję Europejską do zreformowania rozporządzenia w sprawie EIO w celu obniżenia we wszystkich państwach członkowskich minimalnego wieku uprawniającego do podpisania EIO do 16 lat oraz wydłużenia czasu zbierania podpisów. W związku z brexitem popiera także reformę traktatów UE mającą na celu obniżenie minimalnej liczby zebranych podpisów, która obecnie wynosi milion.

5.13. Dopóki rejestry służące przejrzystości nie są obowiązkowe we wszystkich państwach członkowskich, Komitet zaleca, by we wszystkich państwach członkowskich miały one charakter dobrowolny w celu zapewnienia i krzewienia przejrzystej i etycznej reprezentacji interesów, która ma zasadnicze znaczenie dla skutecznego udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego i innych zainteresowanych stron.

Bruksela, dnia 24 kwietnia 2024 r

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE
